

موسیقی و غنا

موسیقی و غنا

س ۱۱۲۸. ملاک تمییز موسیقی حلال از حرام چیست؟ و آیا موسیقی کلاسیک حلال است؟ بسیار مناسب است که معیار آن را بیان فرمایید.

ج. هر موسیقی که به نظر عرف موسیقی لهوی مصلّ عن سبیل الله که مناسب با مجالس عیش و نوش است باشد، موسیقی حرام محسوب می شود و فرقی نمی کند که موسیقی کلاسیک باشد یا غیر کلاسیک. تشخیص موضوع هم موکول به نظر عرفی مکلف است و اگر موسیقی این گونه نباشد به خودی خود اشکال ندارد.

س ۱۱۲۹. گوش دادن به نوارهایی که توسط سازمان تبلیغات اسلامی و یا مؤسسه اسلامی دیگر مجاز اعلام شده اند، چه حکمی دارد؟ و استفاده از آلات موسیقی مثل کمان، ویولون و تی چه حکمی دارد؟

ج. جواز گوش دادن به نوارها منوط به تشخیص خود مکلف است که اگر تشخیص دهد مشتمل بر غنا و موسیقی لهوی مصلّ عن سبیل الله و مناسب با مجالس عیش و نوش و خوش گذرانی و همچنین مطالب باطل نیست، گوش دادن به آن اشکال ندارد بنا بر این تجویز آن توسط سازمان تبلیغات اسلامی و یا هر مؤسسه اسلامی دیگر به تنهایی دلیل شرعی برای مباح بودن آن نیست و به کارگیری آلات موسیقی در موسیقی لهوی مناسب با مجالس لهو و گناه جایز نمی باشد، ولی استفاده حلال از آن ها برای اهداف عقلایی اشکال ندارد و تشخیص مصادیق هم موکول به نظر خود مکلف است.

س ۱۱۳۰. منظور از موسیقی لهوی چیست؟ و راه تشخیص موسیقی لهوی از غیر آن چیست؟

ج. موسیقی لهوی مصلّ عن سبیل الله آن است که به سبب ویژگی هایی که دارد انسان را از خداوند متعال و فضائل اخلاقی دور نموده و به سمت بی بندوباری و گناه سوق دهد و مرجع تشخیص موضوع عرف است.

س ۱۱۳۱. آیا شخصیت نوازنده و محل نواختن و یا غرض و هدف از آن در حکم موسیقی تأثیر دارد؟

ج. موسیقی حرام، موسیقی لهوی مصلّ عن سبیل الله و مناسب با مجالس لهو و گناه است و گاهی شخصیت نوازنده یا کلام همراه آهنگ یا مکان و یا سایر شرایط در این که موسیقی تحت عنوان

موسیقی لهوی مصلّ عن سبیل الله و حرام و یا عنوان حرام دیگر قرار بگیرد مؤثر است مانند این که بر اثر آن امور، منجر به ترتب فساد شود.

س ۱۱۳۲. آیا معیار حرمت موسیقی فقط لهوی بودن آن است یا این که میزان تحریک و تهییج آن هم تأثیر دارد؟ و اگر باعث حزن و گریه شنونده شود، چه حکمی دارد؟ خواندن و شنیدن غزلهایی که به صورت سه ضرب و همراه با موسیقی خوانده می شوند، چه حکمی دارد؟

ج. ملاک آن ملاحظه کیفیت نواختن موسیقی با در نظر گرفتن همه خصوصیات و ویژگی های آن است و این که از نوع موسیقی لهوی مصلّ عن سبیل الله و مناسب با مجالس لهو و گناه باشد، هر موسیقی که به حسب طبیعت خود از نوع موسیقی لهوی باشد، حرام است اعم از این که مهیج باشد یا خیر و موجب ایجاد حزن و اندوه و حالات دیگر در شنونده بشود یا خیر و هرگاه غزل هایی که همراه با موسیقی خوانده می شوند به صورت غنا و آواز لهوی مناسب مجالس لهو و لعب در آیند، خواندن و شنیدن آن ها حرام است.

س ۱۱۳۳. غنا چیست؟ آیا غنا فقط شامل صدای انسان است یا این که شامل صداهای حاصل از آلات موسیقی هم می شود؟

ج. غنا عبارت است از صدای انسان در صورتی که با ترجیع همراه بوده و مناسب مجالس لهو و گناه باشد که خواندن به این صورت و گوش دادن به آن حرام است.

س ۱۱۳۴. آیا زدن بر ظرف ها و سایر وسایلی که جزء آلات موسیقی نیستند، در عروسی ها توسط زنان جایز است؟ اگر صدا به بیرون از مجلس برسد و مردان آن را بشنوند چه حکمی دارد؟

ج. جواز این عمل بستگی به کیفیت نواختن دارد. اگر به شیوه متداول در عروسی های سنتی باشد و لهو محسوب نشود و فسادی هم بر آن مترتب نگردد، اشکال ندارد.

س ۱۱۳۵. دف زدن توسط زنان در عروسی ها چه حکمی دارد؟

ج. استفاده از آلات موسیقی برای نواختن موسیقی لهوی مصلّ عن سبیل الله جایز نیست.

س ۱۱۳۶. آیا گوش دادن به غنا در خانه جایز است؟ اگر در فردی تأثیر نداشته باشد چه حکمی دارد؟

ج. گوش دادن به غنا به طور مطلق حرام است، چه در خانه به تنهایی شنیده شود و یا در حضور دیگران و چه در او تأثیر بگذارد یا خیر.

س ۱۱۳۷. بعضی از جوانان که تازه به سن بلوغ رسیده اند از مراجعی تقلید می کنند که فتوا به حرمت موسیقی به طور مطلق داده اند هرچند از رادیو و تلویزیون دولت اسلامی پخش شود، حکم این مسأله چیست؟ و آیا اگر ولیّ فقیه گوش دادن به موسیقی حلال را اجازه داده باشد، آیا تجویز او به خاطر احکام حکومتی برای جواز آن کافی است یا این که آنان باید به فتوای مرجع تقلید خود عمل کنند؟

ج. فتوا به جواز یا عدم جواز گوش دادن به موسیقی از احکام حکومتی نیست، بلکه حکم شرعی فقهی است و بر هر مکلفی واجب است در اعمالش به فتوای مرجع تقلید خود مراجعه کند. ولی موسیقی اگر مناسب با مجالس لهو و گناه نباشد و مفسده ای هم بر آن مترتب نگردد، دلیلی بر حرمت آن وجود ندارد.

س ۱۱۳۸. مقصود از موسیقی و غنا چیست؟

ج. غنا یعنی ترجیع صدا به نحوی که مناسب با مجالس لهو باشد که از گناهان بوده و بر خواننده و شنونده حرام است. ولی موسیقی، نواختن آلات آن است که اگر به نحو معمول در مجالس لهو و گناه باشد، هم بر نوازنده و هم بر شنونده حرام است. و اگر به آن نحو نباشد، فی نفسه جایز است و اشکال ندارد.

س ۱۱۳۹. من در مکانی کار می‌کنم که صاحب آن همیشه به نوارهای غنا گوش می‌دهد و من هم مجبور به شنیدن آن هستم، آیا این کار برای من جایز است یا خیر؟

ج. اگر نوارها در بردارنده غنا یا موسیقی لهوی مناسب با مجالس لهو و معصیت باشند، گوش دادن آن جایز نیست. ولی اگر مجبور به حضور در آن مکان هستید، رفتن به آن جا و کارکردن در آن برای شما اشکال ندارد ولی واجب است به غنا گوش ندهید هرچند به گوش شما بخورد و آن را بشنوید.

س ۱۱۴۰. موسیقی که از رادیو و تلویزیون جمهوری اسلامی پخش می‌شود، چه حکمی دارد؟ آیا این گفته که حضرت امام (قدس سره) موسیقی را به طور مطلق حلال اعلام کرده اند، صحیح است؟

ج. نسبت حلال دانستن موسیقی به طور مطلق به راحل عظیم الشان حضرت امام خمینی (قدس سره) کذب و افتراء است. امام (قدس سره) معتقد به حرمت موسیقی مناسب با مجالس معصیت بودند و نظر ما هم همین است، ولی اختلاف در دیدگاه‌ها از تشخیص موضوع نشأت می‌گیرد زیرا تشخیص موضوع موقوف به نظر خود مکلف است. گاهی نظر نوازنده با نظر شنونده تفاوت پیدا می‌کند که در این صورت موسیقی که به تشخیص مکلف لهو و مناسب با مجالس گناه است بر او گوش دادن به آن حرام می‌باشد و اما صداهای مشکوک محکوم به حلیت هستند و پخش از رادیو و تلویزیون به تنهایی دلیل شرعی بر مباح و حلال بودن آن‌ها محسوب نمی‌شود.

س ۱۱۴۱. گاهی از رادیو و تلویزیون آهنگ‌هایی پخش می‌شود که به نظر من مناسب با مجالس لهو و فسق هستند، آیا بر من واجب است که از گوش دادن به آن‌ها خودداری نموده و دیگران را هم از آن منع کنم؟

ج. اگر آن‌ها را از نوع موسیقی لهوی مصلّ عن سبیل الله و مناسب با مجالس لهو می‌دانید، جایز نیست به آن‌ها گوش دهید، ولی نهی دیگران از باب نهی از منکر منوط به این است که احراز نمایید که آنان هم آهنگ‌های مزبور را از نوع موسیقی حرام می‌دانند.

س ۱۱۴۲. گوش دادن و توزیع غنا و موسیقی لهوی که محصول کشورهای غربی است، چه حکمی دارد؟

ج. در عدم جواز گوش دادن به موسیقی لهوی مناسب با مجالس لهو و باطل، فرقی بین زبان‌ها و کشورهای محل تولید وجود ندارد. بنا بر این خرید و فروش و گوش دادن و توزیع این نوارها در صورتی که محتوی غنا یا موسیقی لهوی حرام باشند جایز نیست.

س ۱۱۴۳. خواندن به صورت غنا توسط هر یک از مرد یا زن چه از طریق نوار کاست باشد و یا از طریق رادیو و چه همراه موسیقی باشد و یا

نباشد، چه حکمی دارد؟

ج. غنا حرام است و خواندن به صورت غنا و گوش دادن به آن جایز نیست اعم از این که توسط مرد باشد یا زن و به طور مستقیم باشد یا از طریق نوار و همراه با نواختن آلات لهو باشد یا نه.

س ۱۱۴۴. نواختن موسیقی به منظور اهداف و اغراض عقلایی و حلال در مکان مقدسی مانند مسجد چه حکمی دارد؟

ج. نواختن موسیقی لهوی مصلّ عن سبیل الله و مناسب با مجالس لهو و گناه به طور مطلق جایز نیست حتی اگر در غیر مسجد و برای غرض عقلایی حلالی باشد، ولی اجرای سرودهای انقلابی و مانند آن همراه با نغمه های موسیقی در مکان مقدس و در مناسبت هایی که آن را اقتضا می کند، اشکال ندارد مشروط بر این که با احترام آن مکان منافات نداشته باشد و در مکان هایی مثل مسجد برای نمازگزاران مزاحمت ایجاد نکند.

س ۱۱۴۵. آیا آموختن موسیقی به خصوص سنتور جایز است؟ ترغیب و تشویق دیگران به آن چه حکمی دارد؟

ج. به کارگیری آلات موسیقی برای نواختن موسیقی غیرلهوی، اگر برای اجرای سرودهای انقلابی یا دینی و یا برای اجرای برنامه های فرهنگی مفید و برنامه های دیگر با غرض عقلایی مباح باشد، اشکال ندارد به شرط این که مستلزم مفساد دیگری نباشد و همچنین آموختن و یاد دادن نوازندگی برای امر فوق فی نفسه اشکال ندارد. ولی ترویج موسیقی با اهداف عالی نظام مقدس اسلامی سازگار نیست.

س ۱۱۴۶. گوش دادن به صدای زن هنگامی که شعر و غیر آن را به صورت دکلمه می خواند اعم از این که شنونده، جوان باشد یا خیر، مذکر باشد یا مؤنث، چه حکمی دارد؟ و اگر آن زن از محارم باشد، حکم آن چیست؟

ج. اگر صدای زن به صورت غنا نباشد و گوش دادن به صدای او هم به قصد لذت و ریبه نباشد و مفسده ای هم بر آن مترتب نگردد، اشکال ندارد و فرقی بین موارد فوق نیست.

س ۱۱۴۷. آیا موسیقی سنتی که میراث ملی ایران می باشد، حرام است یا خیر؟

ج. چیزی که از نظر عرف، موسیقی لهوی مناسب با مجالس لهو و معصیت محسوب شود، به طور مطلق حرام است و در این مورد فرقی بین موسیقی ایرانی و غیر ایرانی و موسیقی سنتی و غیر آن نیست.

س ۱۱۴۸. گاهی از رادیوهای عربی بعضی از آهنگ های موسیقی پخش می شود، آیا گوش دادن به آن ها به خاطر علاقه به شنیدن زبان عربی جایز است؟

ج. گوش دادن به موسیقی لهوی متناسب با مجالس لهو و معصیت به طور مطلق حرام است و علاقه به شنیدن زبان عربی مجوّز شرعی برای آن محسوب نمی شود.

س ۱۱۴۹. آیا تکرار اشعاری که به صورت آواز و بدون موسیقی خوانده می شوند جایز است؟

ج. غنا حرام است هرچند همراه بانواختن آلات موسیقی نباشد و منظور از غنا ترجیع صدا به نحوی است که مناسب با مجالس لهو مضلّ عن سبیل الله و فسق باشد، ولی صرف تکرار شعر اشکال ندارد.

س ۱۱۵۰. خرید و فروش آلات موسیقی چه حکمی دارد؟ و حدود استفاده از آن ها کدام است؟

ج. خرید و فروش آلات مشترک برای نواختن موسیقی غیر لهوی اشکال ندارد.

س ۱۱۵۱. آیا غنا در مثل قرآن و دعا و اذان جایز است؟

ج. غنا صوتی است که با ترجیع همراه بوده و مناسب با مجالس لهو و گناه باشد که به طور مطلق حرام است حتی اگر در دعا و قرآن و اذان و مرثیه و غیره باشد.

س ۱۱۵۲. امروزه موسیقی برای معالجه بعضی از بیماری های روانی مانند افسردگی، اضطراب، مشکلات جنسی و سرد مزاجی زنان به کار می رود، حکم آن چیست؟

ج. اگر احراز شود که نظر پزشک متخصص و امین این است که معالجه متوقف بر استفاده از موسیقی است، به کارگیری آن به مقداری که معالجه بیمار اقتضا می کند اشکال ندارد.

س ۱۱۵۳. گوش دادن به غنا اگر باعث تمایل بیشتر انسان به همسرش شود، چه حکمی دارد؟

ج. مجرد افزایش تمایل به همسر مجوز شرعی برای گوش دادن به غنا محسوب نمی شود.

س ۱۱۵۴. اجرای کنسرت توسط زن برای زنان با علم به این که گروه نوازندگان نیز زن هستند، چه حکمی دارد؟

ج. اگر اجرای کنسرت به صورت ترجیع لهوی (غنا) باشد و یا موسیقی که نواخته می شود از نوع لهوی مضلّ عن سبیل الله و مناسب مجالس گناه باشد حرام است.

س ۱۱۵۵. اگر معیار حرمت موسیقی، لهو بودن و مناسبت آن با مجالس لهو و گناه است، پس آوازه ها و سرودهایی که باعث ایجاد طرب در بعضی از مردم حتی کودک غیر ممیّز می شوند، چه حکمی دارند؟ و آیا گوش دادن به نوارهای مبتدلی که در آن ها زنان به صورت غنا می خوانند ولی طرب آور نیستند جایز است؟ همچنین مسافرینی که سوار اتوبوس های عمومی که غالباً از این نوارها استفاده می کنند می شوند، چه تکلیفی دارند؟

ج. چنانچه موسیقی یا آوازی که با ترجیع همراه است از لحاظ کیفیت یا مضمون یا حالت خاص شخص نوازنده یا خواننده در خلال نواختن یا خواندن از نوع غنا یا موسیقی لهوی مناسب با مجالس لهو و معصیت باشد، گوش کردن به آن حرام است حتی برای کسی که او را تحریک نکند و اگر در اتوبوس ها و ماشین های دیگر نوار غنا یا موسیقی لهوی پخش شود، مسافرین باید از گوش دادن به آن خودداری نموده و نهی از منکر کنند.

س ۱۱۵۶. آیا جایز است مردی غنای زن اجنبیه را به قصد لذت بردن از حلال خود گوش کند؟ آیا غنای زن برای شوهر و برعکس جایز است؟ و آیا این گفته صحیح است که شارع مقدس غنا را به علت ملازمت آن با مجالس لهو و لعب و عدم انفکاک از آن دو حرام کرده و تحریم غنا ناشی از تحریم آن مجالس است؟

ج. گوش دادن به غنا که عبارت است از ترجیع صدا به نحوی که مصلّ عن سبیل الله و مناسب با مجالس لهو و گناه باشد، مطلقاً حرام است، حتی غنای زن برای شوهرش و بالعکس و قصد لذت بردن از همسر، استماع غنا را مباح نمی کند و حرمت غنا و مانند آن، با تعبد به شرع ثابت شده و از احکام ثابت فقه شیعه محسوب می شود و دائر مدار ملاکات فرضی و آثار روانی و اجتماعی نمی باشد، بلکه تا زمانی که این عنوان حرام بر آن صدق کند، حکم آن حرمت و وجوب اجتناب به طور مطلق است.

س ۱۱۵۷. دانشجویان دانشکده علوم تربیتی باید در مرحله دروس اختصاصی در درس سرودها و آوازهای انقلابی شرکت کنند زیرا در آن جا قطعه های موسیقی را آموخته و به طور اجمالی با آن ها آشنا می شوند. وسیله اصلی فراگیری این درس ارگ است، آموختن این درس که جزء واحدهای اجباری است چه حکمی دارد؟ خرید و استفاده از وسیله مذکور برای ما چه حکمی دارد؟ و به خصوص خواهران نسبت به اجرای تمرین در برابر مردها چه وظیفه ای دارند؟

ج. استفاده از آلات موسیقی فی نفسه برای اجرای سرودهای انقلابی و برنامه های دینی و فعالیت های فرهنگی و تربیتی مفید، اشکال ندارد و خرید و فروش آلات نوازندگی و یاد دادن و فراگیری آن برای استفاده در امور مذکور اشکال ندارد و خواهران می توانند با رعایت حجاب واجب و ضوابط شرعی در کلاس درس حاضر شوند.

س ۱۱۵۸. بعضی از ترانه ها در ظاهر انقلابی هستند و عرف هم آن ها را انقلابی می داند ولی نمی دانیم که آیا خواننده، قصد خواندن یک ترانه انقلابی را داشته یا یک ترانه طرب آور و لهو را، با توجه به این که خواننده مسلمان نیست ولی ترانه های او ملّی و متضمّن جملاتی برضد اشغال و همچنین تحریک مردم به مقاومت است، گوش دادن به این ترانه ها چه حکمی دارد؟

ج. اگر کیفیت آن ها از نظر شنونده عرفاً، لهوی مصلّ عن سبیل الله نباشد، گوش دادن به آن ها اشکال ندارد و قصد و نیّت خواننده و مضمون چیزی که می خواند در این باره تأثیری ندارد.

س ۱۱۵۹. جوانی به عنوان مربّی و داور بین المللی بعضی از ورزش ها به کار اشتغال دارد. شغل او اقتضا می کند که به بعضی از باشگاه هایی وارد شود که غنا و موسیقی حرام در آن ها پخش می شود، با توجه به این که این کار مقداری از هزینه های زندگی او را تأمین می کند و فرصت های شغلی هم در محل زندگی او کم است، آیا این کار برای او جایز است؟

ج. این شغل برای او اشکال ندارد هرچند گوش دادن به غنا و موسیقی لهوی برای او حرام است امّا در موارد اضطراری جایز است داخل مجلس غنا و موسیقی حرام شود، ولی باید از گوش دادن به آن اجتناب کند و آن چه که بدون اختیار به گوش او می خورد، اشکال ندارد.

س ۱۱۶۰. آیا فقط گوش دادن به موسیقی، حرام است یا این که شنیدن آن هم حرام است؟

ج. شنیدن غنا یا موسیقی لهوی حکم گوش دادن را ندارد مگر در بعضی از موارد که شنیدن از نظر عرف گوش دادن محسوب می شود.

س ۱۱۶۱. آیا نواختن موسیقی همراه قرائت قرآن با غیر از آلاتی که استفاده از آن ها در مجالس لهو و لعب معمول است، جایز است؟

ج. تلاوت قرآن کریم با صدای زیبا و صوت مناسب با شأن قرآن کریم اشکال ندارد، بلکه امر راجحی

است مشروط براین که به حدّ غنای حرام نرسد، ولی نواختن موسیقی با آن، وجه شرعی ندارد.

س ۱۱۶۲. طبل زدن در جشن های میلاد و غیر آن چه حکمی دارد؟

ج. استفاده از آلات نوازندگی و موسیقی به نحو لهوی و مناسب با مجالس لهو و گناه به طور مطلق حرام است.

س ۱۱۶۳. آلات موسیقی که دانش آموزان مدارس عضو گروه های سرود آموزش و پرورش از آن ها استفاده می کنند چه حکمی دارند؟

ج. آن دسته از آلات موسیقی که در نظر عرف از آلات مشترک قابل استفاده برای کارهای حلال محسوب می شوند، جایز است به طور غیر لهوی برای مقاصد حلال به کار گرفته شوند ولی آلاتی که عرفاً از آلات مخصوص لهو محسوب می شوند جایز نیست مورد استفاده قرار گیرند.

س ۱۱۶۴. آیا ساخت سنتور که از آلات موسیقی محسوب می شود و کسب درآمد با آن به عنوان شغل جایز است؟ آیا بهره گیری از اموال و کمک به ساخت سنتور به منظور توسعه و تکمیل صنعت سنتورسازی و تشویق نوازندگان به نواختن آن جایز است؟ و آیا آموزش موسیقی سنتی ایرانی به قصد نشر و احیای موسیقی اصیل جایز است؟

ج. استفاده از آلات نوازندگی موسیقی برای اجرای سرودهای ملی یا انقلابی یا هر امر حلال و مفیدی تا زمانی که به حد لهو مزلّ عن سبیل الله و مناسب با مجالس معصیت نرسیده است اشکال ندارد. همچنین موسیقی و تعلیم و یادگرفتن و ساختن آلات آن برای اهداف مذکور فی نفسه اشکال ندارد.

س ۱۱۶۵. چه آلاتی لهو محسوب می شوند و استفاده از آن ها به هیچ وجه جایز نیست؟

ج. آلاتی که نوعاً در لهو و لعب به کار می روند و منفعت حلالی دربرندارند.

س ۱۱۶۶. آیا گرفتن اجرت برای تکثیر نوارهای صوتی که محتوی امور حرامی هستند جایز است؟
ج. هر نوار صوتی که گوش دادن به آن حرام است، تکثیر و گرفتن اجرت برای آن هم جایز نیست.